

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПРИРОДНОГО КАПІТАЛУ

Як відомо, саме поняття «капітал» – є однією з найважливіших економічних категорій, адже є основою виробництва. А поняття «природного капіталу», є досить новою категорією, яку вперше було застосовано в концепції екологічно збалансованого розвитку у 1992 р. Проте перші дослідження, пов'язані з проблематикою природного капіталу, датуються ще 60-70 рр. ХХ ст. [4, с.14]. Таке датування свідчить про незначний ступінь дослідження теми.

Представники традиційної економічної теорії ототожнюють «природний капітал» з одним із факторів виробництва – «землею». Інші дослідники, вважають що можливість існування поняття «природний капітал» ґрунтується на ширшому наповненні категорії «капітал», що охоплює поряд із традиційними чинниками виробництва також запаси, з яких формуються потоки первинних ресурсів та доходи [3, с.15]. Вітчизняні дослідники визначають природний капітал, як запас природно-ресурсного потенціалу, що забезпечує потік і економічних, і екологічних благ, оскільки, на відміну від інших видів капіталу, природний капітал здійснює подвійну функцію: бере участь у виконанні економікою виробничої функції; забезпечує відтворення природи через обмінні процеси енергією і речовиною в межах локальної території [2, с.228]. А природний капітал, як системна складова національного багатства держави – це накопичений у державі матеріально-енергетичний ресурс (капітал) природного походження, що несе в собі актуальний потенціал безпосереднього використання у виробництві в системі національної економіки в умовах ринку.

В економічній теорії існує так звана «теорія природного капіталу», яка є методологічною основою теорії природного капіталізму. До фундаментальних положень цього напрямку відносяться наступні: навколишнє природне середовище («оболонка»), що містить забезпечення і стійкість всієї економіки; головним чинником для майбутнього економічного розвитку є наявність та функціональність природного капіталу; одним із способів найбільш продуктивного використання людей, грошей та навколишнього середовища є радикальне збільшення продуктивності ресурсів та ін.

Основою економічної сутності природного капіталу, є розглядання його як наявності чи відсутності ресурсів у виробництві. У зв'язку з цим, виділено декілька типів природного капіталу. А саме: не поновлюваний, або який витрачається (не поновлювані енергетичні ресурси); поновлюваний, або циклічно використовуваний (неенергетичні мінеральні ресурси); поновлюваний, або потенційно поновлюваний (наприклад, ґрунт).

Поняття «природний капітал» складається з «природно-ресурсного потенціалу», який є сукупністю природних ресурсів, що можуть бути реально

використані у господарській діяльності за наявних технологій та соціально-економічних відносин. Залежно від участі у виробничому процесі, складові природно-ресурсного потенціалу можуть бути представлені, як ті, які в процесі виробничої діяльності включаються у фізичному розумінні до складу готової продукції, повністю втрачаючи свою споживчу вартість. До них відносяться не відновлювані мінерально-сировинні, паливно-енергетичні ресурси та відновлювані-біотичні ресурси; ті, які можна ідентифікувати як основні засоби: земельні, водні та рекреаційні ресурси природно-ресурсного потенціалу, які є відновлюваними; екологічна місткість довкілля, яка характеризує його здатність сприймати різноманітні антропогенні навантаження в певних масштабах без зміни якісних параметрів природної системи [1, с.184].

Природний капітал також є складовою еколого-економічних відносин, та проблем пов'язаних з ними, а саме принципу «зеленої економіки», який спрямований на вирішення проблем поєднання підвищення добробуту населення із максимальним зниженням наслідків для природного капіталу. Для встановлення такого оптимального поєднання пропонуються такі методи: формування конкурентного ринкового середовища, що спонукатиме суб'єктів господарювання до ефективного використання природного капіталу; націленість влади на збереження й відтворення природного капіталу; формування громадянського суспільства, що спонукатиме владу до збереження природного капіталу, забезпечення належного стану природного довкілля та ін.

Таким чином, як було з'ясовано, природний капітал – запас природно-ресурсного потенціалу, накопиченого в країні чи окремих підприємствах, який забезпечує потік економічних та екологічних благ. Теорія природного капіталу, та саме поняття «природний капітал» є досить новими в економічній науці. Зв'язок природного капіталу з економікою в першу чергу проявляється в ототожнюванні його з наявністю чи відсутністю ресурсів, а саме – з природно-ресурсним потенціалом. Також досліджуване поняття є складовою «зеленої економіки», яка за своєю суттю є оптимальним поєднанням підвищення добробуту зі зниженням наслідків для природного капіталу.

Література

1. Бобух І.М. Пропорції та перспективи формування національного багатства України / І.М. Бобух; НАН України; Ін-т економіки та прогнозування. - К., 2010. - 372 с.
2. Гринів Л.С. Економічні функції природного капіталу / Л.С. Гринів // Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. Випуск 7. – Львів: Коопосвіта, 2000. – С.227-232.
3. Кривень О.В. Природний капітал в системі формування екологічно збалансованої економіки. – Автореф. дис. к.е.н. – ЛНУ ім. І. Франка. – Львів, 2006.
4. Осаул А.О., Інституційні аспекти дослідження категорії природного капіталу / Економічний вісник НГУ. – 2009. - №3.